
ประวัติความเป็นมาของคนตรีไทยในยุคสมัยต่าง ๆ

“คนตรีไทย” เกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด จากการศึกษาค้นคว้าตามหลักวิชา ประวัติคนตรีพบว่า คนตรีไทยกำเนิดขึ้นมาพร้อมกันคนไทยตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยเคยมีอาณาจักรอยู่ในบริเวณตอนใต้ของพื้นที่ที่เป็นประเทศจีนในปัจจุบัน โดยนับรวมเวลาที่คนตรีไทยกำเนิดมาแล้วไม่น้อยกว่า 4,000 ปี เมื่อชนชาติไทยอพยพออกจากพื้นที่ที่เคยอยู่อาศัยแยกย้ายกันไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต่างๆคนตรีไทยก็ยังคงอยู่กับคนไทยมาจนถึงยุคปัจจุบัน

สำหรับเครื่องดนตรีไทยนั้น คนไทยได้ใช้ปัญญาความคิดประดิษฐ์ขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่แต่ก็มีเครื่องดนตรีของชาติอื่นบางชนิดที่คนไทยได้นำมาปรับปรุงให้อยู่ในรูปแบบของเครื่องดนตรีไทย ซึ่งก็มีให้เห็นอยู่ไม่มากนัก

คนตรีไทยนับว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของชนชาติไทยแขนงหนึ่ง ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยที่มีมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของคนตรีในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงคนตรีไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนี้

1. คนตรีไทยสมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ในสมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ชนชาติไทยได้อพยพมาจากที่ต่างๆหลายพื้นที่ จากหลักฐานปรากฏนั้น ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากตอนใต้ของจีน และได้สร้างอาณาจักรปกครองตนเองขึ้น เช่น อาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรล้านนา เป็นต้น

ในสมัยน่านเจ้าคนตรีไทยเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ มีเครื่องดนตรีใช้หลายชนิด ได้แก่ กลอง กระจับปี่ ซอ ขลุ่ย แคน นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอาเครื่องดนตรีดังกล่าวมาเล่นรวมวงกันอีกด้วย

2. คนตรีไทยสมัยกรุงสุโขทัย คนตรีไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี มีการแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า

เครื่องดีด ได้แก่ กระจับปี่ พิณน้ำเต้า พิณเพี้ยะ

เครื่องสี ได้แก่ ซอสามสาย ซอด้วง และซออู้

เครื่องตี ได้แก่ ฆ้อง มโหระทึก กังสดาล ฉิ่ง ฉาบ กรับ และกลองประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กลองทัด กลองตุ้ม ตะโพน บัณเฑาะว์ กลองมลายู

เครื่องเป่า ได้แก่ แตรเขาควาย แตรงอน แตรสังข์ ปี่ใน ขลุ่ย และปี่ชอ นอกจากนี้ยังมีการนำเครื่องดนตรีมาผสมเป็นวงดนตรี ได้แก่

การบรรเลงพิณ เป็นการบรรเลงพิณเพียงคนเดียวใช้ประกอบการขับลำนำหรือการร้องซึ่งผู้ขับลำนำก็คือผู้ตีพิณนั่นเอง พิณที่ใช้ตี ได้แก่ พิณน้ำเต้า หรือพิณเพ็ชระ บางทีจะมีกระจับปี่มาบรรเลงด้วย

วงขับไม้ มีผู้ร่วมขับร้องและบรรเลง 3 คน คือ คนขับร้อง คนโกวบันเฑาะว์เพื่อให้จังหวะ และคนสีซอสามสาย

วงปี่พาทย์เครื่องห้า ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ปี่ ตะโพน กลองทัด ฆ้อง ฉิ่ง

วงเครื่องประโคม เป็นการประสมวงดนตรีพิเศษ จัดขึ้นในงานพระราชพิธีต่าง ๆ จำนวนเครื่องดนตรีที่ใช้ประโคม จะขึ้นอยู่กับความสำคัญและความเหมาะสมของงานนั้น

3. ดนตรีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา เครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็คือเครื่องดนตรีที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย แต่ได้พัฒนาขึ้นทั้งรูปร่างของเครื่อง การผสมวง วิธีบรรเลง และมีเครื่องดนตรีบางชนิดเพิ่มขึ้นอีกด้วย

เครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยามี ดังนี้

เครื่องตี ได้แก่ กระจับปี่ พิณน้ำเต้า พิณเพ็ชระ จะเข้

เครื่องสี ได้แก่ ซออู้ ซอด้วง ซอสามสาย

เครื่องตี จำแนกออกเป็น 3 จำพวก คือ

เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ ได้แก่ กรับคู่ กรับพวง กรับเสภา ระนาดเอก

เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ มโหระทึก ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องคู่ ฆ้องชัย ฆ้องโหม่ง

ฉิ่ง ฉาบ

เครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง ได้แก่ กลองทัด กลองตุ้ม ตะโพน บัณเฑาะว์ กลองมลายู โทน รำมะนา กลองชัย

เครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ใน ปี่กลาง ขลุ่ย แตรงอน แตรสังข์

การผสมวงดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

วงขับไม้ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ กรับ วงขับไม้ ในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้ จะมีผู้ขับร้อง ซึ่งจะทำหน้าที่ตีกรับไปด้วย

วงเครื่องสาย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับพวง โหม่ง

วงมโหรี (มโหรีเครื่องหก) ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ซอสามสาย กระจับปี่ กรับพวง โทน รำมะนา ขลุ่ย

วงปี่พาทย์ มี 2 ชนิด คือ

วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ปี่นอก ฆ้องคู่ โทนไม้ 2 ลูก กลองชาตรี ฉิ่ง วงดนตรีชนิดนี้ใช้ประกอบการแสดงหนังตะลุง และ โนราห์

วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างหนัก ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ปี่ ระนาดเอก ฆ้องวง กลองทัด วงดนตรีชนิดนี้ใช้ประกอบการแสดง โขน ละคร และหนังใหญ่

4. ดนตรีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ดนตรีไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เจริญรุ่งเรืองมาก การบรรเลง และการขับร้องได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จนถึงปัจจุบัน

เครื่องดนตรีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีดังนี้

เครื่องดีด ได้แก่ กระจับปี่ พิณน้ำเต้า พิณเพี้ยะ จะเข้

เครื่องสี ได้แก่ ซออู้ ซอด้วง ซอสามสาย

เครื่องตี จำแนกออกเป็น 2 จำพวก คือ

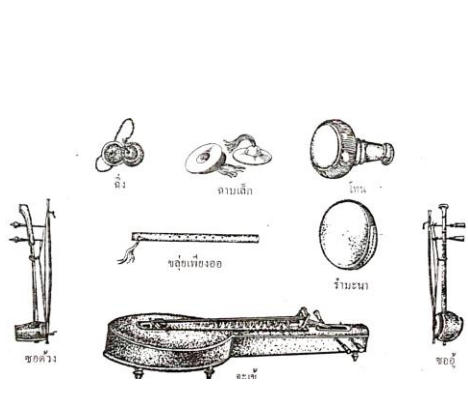
เครื่องตีที่ดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก

เครื่องตีที่ประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับคู่ กรับพวง กรับเสภา มโหรีทีก ฆ้องคู่ ฆ้องชัย ฆ้องโหม่ง ฉิ่ง ฉาบ กลองทัด กลองตุ้ม ตะโพน บัณเฑาะว์ กลองมลายู โทน รำมะนา กลองชัย

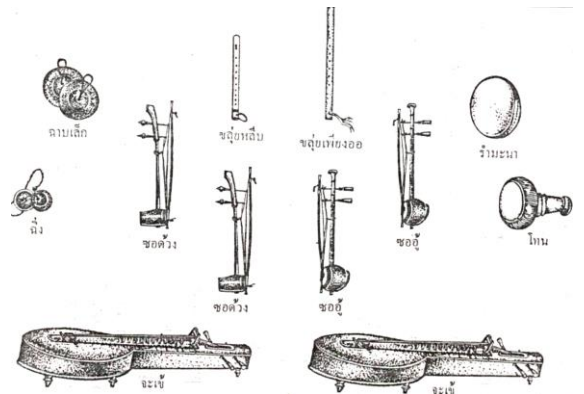
เครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ใน ปี่นอก ปี่กลาง ขลุ่ย แตรวงอน แตรสังข์

การผสมวงดนตรีไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีดังนี้

วงเครื่องสาย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก มีเครื่องดีด และเครื่องเป่า เป็นเครื่องรอง แบ่งออกเป็น 2 ขนาด ได้แก่ วงเครื่องสายเครื่องเดียว และวงเครื่องสายเครื่องคู่

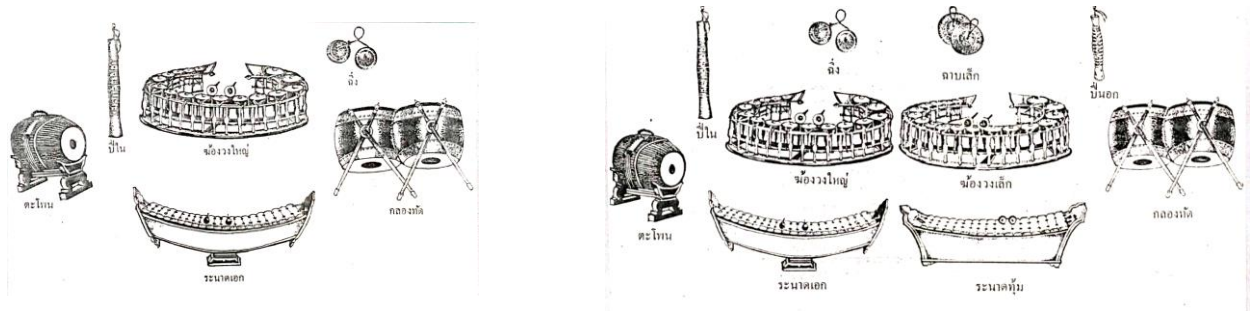
วงเครื่องสายเครื่องเดียว

วงเครื่องสายเครื่องคู่

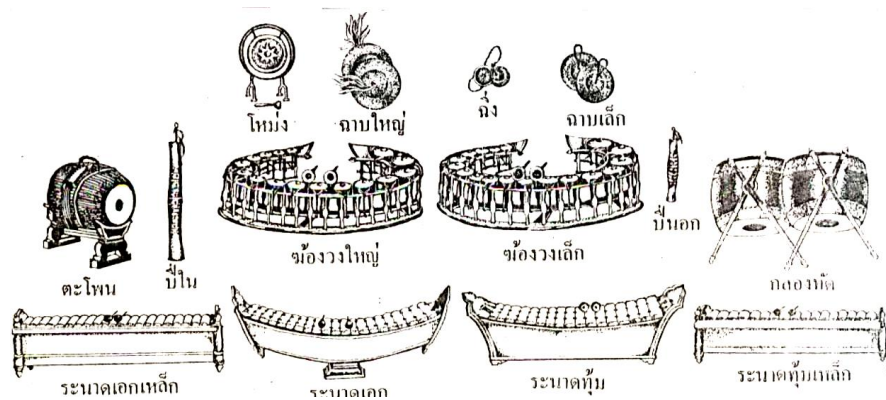

วงปี่พาทย์ ประกอบด้วยเครื่องตีเป็นหลัก มีเครื่องเป่าเป็นรอง แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

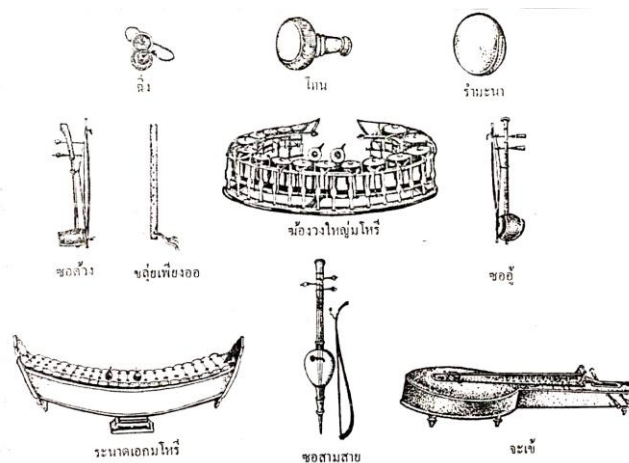
วงปี่พาทย์เครื่องห้า

วงปี่พาทย์เครื่องคู่

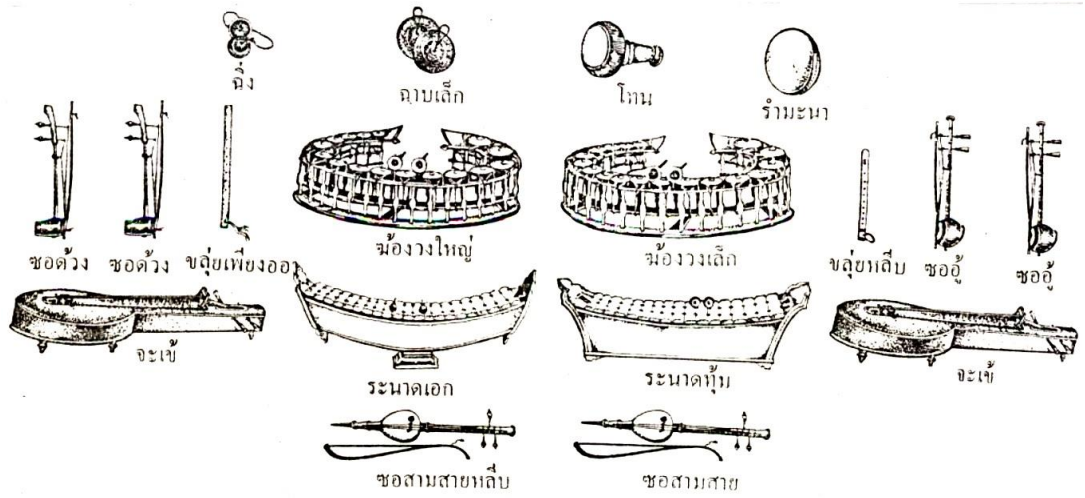

วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

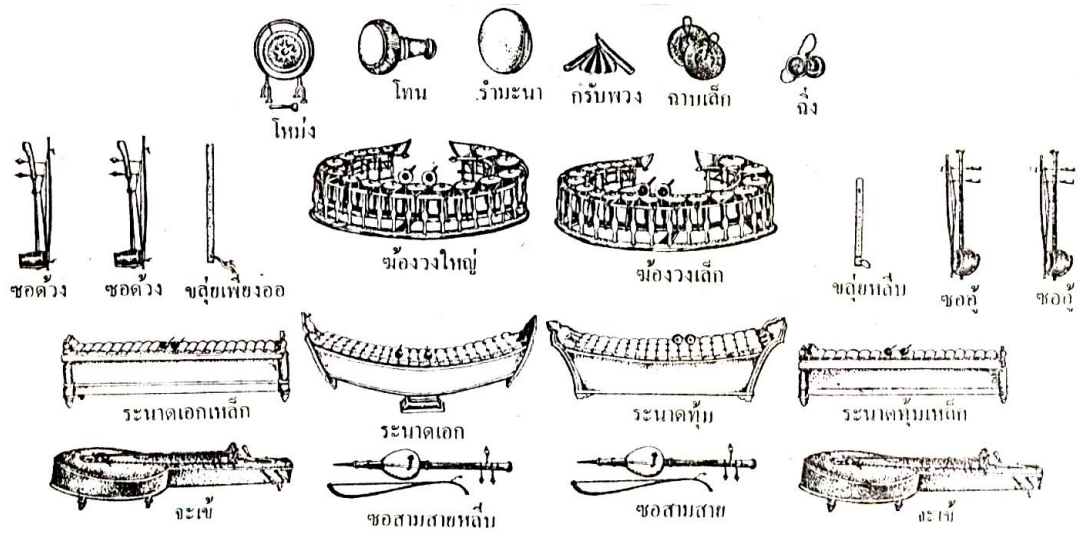
วงเครื่องมโหรี ประกอบด้วยเครื่องดนตรีครบทั้ง 4 ประเภท แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

วงมโหรีเครื่องเดียว

วงมโหรีเครื่องคู่

วงมโหรีเครื่องใหญ่